

Imitáció és parafrázis: Szövegváltozatok a magyar régiségben

Tudományos konferencia, Pécs, 2019. május 23–25.

Tisztelt Kollégánk, kedves Barátunk!

A PTE BTK Reneszánsz Kutatóközpontja, valamint az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének Reneszánsz Osztálya, együttműködve a régi magyar irodalom kutatásában érdekelt műhelyekkel (egyetemi intézetek és tanszékek, doktori iskolák, doktori programok és kutatócsoportok) 2019. május 23–25. között rendezi meg az 50. Rebakucs-konferenciát Pécsen **Imitáció és parafrázis: Szövegváltozatok a magyar régiségben** címmel a PTE Vargha Damján Aulájában (Ifjúság u. 6.).

A közkeletű felfogás szerint a modern irodalom egyik legfontosabb jellemzője az eredetiség, míg a régiség alkotói a hitelesség és a tekintély kritériumának az irodalmi minták utánzását tekintették. Az imitáció eljárásait a retorikai invenció, diszpozíció és elokúció területén egyaránt kidolgozták és alkalmazták, a helyes prononciáció terén elsődlegesnek tekintették, alapjait pedig az artifizialis memória mnemotechnikai eljárásaival teremtették meg. Az iskolai oktatás elsődleges feladata a klasszikus auktorok szövegeinek olvasása, értelmezése és utánzásuk módszereinek elsajátítása volt. Az irodalmi irányzatok, törekvések, korszakok megragadására törekvő egyik legbiztosabb eljárás ma is az imitált minták kánonjának változásaiból indul ki. Így a mintakövetés kétségtelenül a régiség irodalmának egyik kulcskérdése. Változatos megnyilvánulásai számos kérdést vetnek fel.

Közülük a legalapvetőbbek egyike éppen az eredetiség fogalmára vonatkozhat: vajon nem túl szűk-e az eredetiség bevett értelmezése? Vajon nem túl éles-e az ennek alapján megfogalmazott ellentét a romantika előtti és utáni irodalmiság között? A régiségben éppúgy volt invenciózus alkotásmód, mint ahogy a modernitás az imitáció végtelenül gazdag eljárásrendjeit hozza játékba. Az „originalitás” merev, reflektálatlan felfogását jelentősen árnyalhatják a régi irodalom kutatásának eredményei. Előadóinktól erre vonatkozó problémák felvetését várjuk, a vizsgálódást a konferencia címében jelzett szövegközpontú irányra összpontosítva.

Milyen szövegekből kiindulva folyik imitáció a régiségben? Milyenné, miképpen és miért alakítják át a szövegeket az iskolai vagy az egyéni gyakorlatban? Hogyan érvényesülnek a klasszikus retorika előírásai a szövegek átalakításában? Miképpen kapcsolódik a parafrázis olyan eljárásokhoz, mint a szónoki gyakorlatok, az *aemulatio*, a *parodia* és a *compilatio*? Mindennek során mit tudnak és mit akarnak meglátni mások szövegében, hogyan fordítják át azt saját kifejezőeszközükké? Leírhatók-e a képek? Mi a viszony parafrázis és *ekphrasis* között?

Javasolt témakörök:

- a *compilatio* szövegalkotási gyakorlata
- átvétel más szerzőktől: kivonatolás, egybeszerkesztés
- önparafrázis – saját korábbi művek felhasználása: átfogalmazás, átszerkesztés, újraírás
- a kihagyások, bővítések, átalakítások technikája, célja és eredménye
- a szövegek átalakításának kontextuális és textuális okai
- a parafrázis nyomai az iskolai használatú forrásokban (lapszéli, sorközi jegyzetek)
- a parafrázis és a fordítás viszonya
- egyes szövegtípusok (zsoltárparafrázisok, bibliai históriák stb.)
- műfaji átalakítások (novella és széphistória, humanista história és eposz)
- átjárás a médiumok között
- a különböző médiumok egymásra hatása (oralitás, kézírás, nyomtatás, digitális rögzítés)
- szerzők versengése egyazon témában, műfajban (például echós vers)

A konferenciára olyan 20 perces előadásokat várunk, amelyek a felsorolt kérdésekhez kapcsolódva szolgálnak adalékokkal az imitáció és a parafrázis problémaköréhez, akár az újabb tudományelméleti megfontolások tükrében. Reméljük továbbá, hogy a felvetődő további tartalmi és módszertani szempontok, kérdések és következtetések nemcsak a régiség alaposabb megismerését segíthetik elő, hanem a hálózatos létmódú szövegek világában is hasznosak lehetnek.

Az alkalom azért is különösen jelentős, mert 2019-ben a Rebakucs-konferenciák félévszázados jubileumát ünnepeljük. Az eltelt időszakról külön előadásban is megemlékezünk.

A szervezők a részvételi szándék jelzését 2018. december 15-ig, a tervezett előadások címét és összefoglalóját – 2000 karaktert meg nem haladó terjedelemben – 2019. január 15-ig várják a

parafrazis.2019@gmail.com

címre, és fenntartják a jogot arra, hogy azokat az előadásterveket fogadják el, amelyek leginkább összhangban vannak a konferencia célkitűzéseivel.

A további tudnivalókról következő körleveleinkben tájékoztatjuk.

Pécs–Budapest, 2018. október 26.

Baráti üdvözlettel, a szervezőbizottság nevében:

Jankovits László
PTE BTK Reneszánsz Kutatóközpont
kutatóközpont-vezető

Kecskeméti Gábor
MTA BTK Irodalomtudományi Intézet
igazgató